

PREDGOVOR

Deveti po redu broj časopisa *Historijski pogledi*, kao i prethodni, sadrži zanimljive radove koji tretiraju raznovrsnu historijsku tematiku, koja se odnosi na opću, nacionalnu i lokalnu historiju i demografiju. Pored autora iz Bosne i Hercegovine, u ovom broju časopisa svoje priloge objavili su autori iz nekoliko europskih država: Bugarske, Poljske, Ukrajine, Mađarske, Makedonije i Kosova. Radovi pored dominantno historijskih, sadrže zanimljive demografske, geneološke, antropološke i druge sadržaje. Isti su nastali na bogatoj historiografskoj osnovi sadržanoj u historijskim izvorima prvoga reda i brojnoj i raznovrsnoj referentnoj literaturi.

Prva i najvažnija tematska cjelina časopisa *Članci*, počinje zanimljivim istraživačkim radom, koji se odnosi na porijeklo stanovnika mjesta Sulice u općini Srebrenica. Osim geneološko-rodoslovne tematike, u istom su dati zanimljivi historijski podaci koji daju širi historijski osvrt na ovo mjesto, te tretiraju porijeklo i život stanovništva istog, počev od sredine 19. pa do kraja 20. stoljeća. Brojni podaci po prvi puta se prezentuju naučnoj javnosti. Nove i zanimljive podatke nam donosi i rad vezan za učešće Bošnjaka u ustanku iz 1921. godine u zapadnoj Mađarskoj, kao i rad koji tretira djelovanje ruskog komunističkog režima na području Ukrajine u periodu od 1921. do 1923. godine. Zanimljiva historijska tematika odnosi se i na prilike u Španjolskoj nakon Prvog svjetskog rata, a veže se za očuvanje nacionalnog prioriteta na primjeru liderstva generala Primo de Rivera. Pregledan i tematski zaokružen osvrt dat je u radu koji tretira pitanje uloge Slovenaca u antifašističkoj borbi u Bosni i Hercegovini i izgradnji federativnih osnova Jugoslavije u vrijeme Drugog svjetskog rata. Na historijskim izvorima prvoga reda zanovan je rad vezan za promjenu vlasništva vakufa u jednoj lokalnoj sredini u Bosni i Hercegovini u vrijeme socijalizma (1945-1990). Sa dosta novih i zanimljivih podataka dat je osvrt na „Džentlmenski sporazum“ iz 1953. godine, koji se odnosi na iseljavanje Turaka i drugog muslimanskog stanovništva iz Jugoslavije u Republiku Tursku u vremenu socijalizma. Za ovaj period vezan je i rad o obrazovnom Albanaca u Jugoslaviji od 1945. do Ustava iz 1974. godine. Zanimljiv sadržaj vezan je za novu istraživačku temu, koja tretira važno historijsko pitanje koje se odnosi na uticaj propagande i diplomatije na Hladni rat.

Jedan čitav serijal radova tretira noviji period bosanskohercegovačke prošlosti. U tom pogledu, važan historijski sadržaj vezan je za pitanje refleksije političkog organiziranja Bošnjaka u Bosni i Hercegovini na Bošnjake Sandžaka i dijasporu u 1990-1991. godini. O okolnostima u kojim je nastajala Armije Republike Bosne i Hercegovine u 1992. godini u posebnom radu doneseno je dosta zanimljivih i novih informacija, koje nam pomažu boljem razumijevanju ratnih i ukupnih prilika u Bosni i Hercegovini u navedenom vremenu. Rad *Socijalno-statusni položaji braniteljki Armije Republike Bosne i Hercegovine*, je rijedak historiografski sadržaj na naznačenu tematiku. Isti nam donosi važne

podatke koji potvrđuju ulogu braniteljki, pripadnica Armije Republike Bosne i Hercegovine u njenoj odbrani. Temeljita i zanimljiva analiza predočena je u radu koji tretira procesuiranje ratnih zločina pred nacionalnim sudovima u regionu, a u kontekstu međunarodnih obaveza i provođenja real politike. Kroz detaljnu analizu brojnih sudskih preusda, te drugih pravosudnih dokumenata, ukazano je na sudsku praksu sudova u regionu po pitanju procesuiranja i provođenja ratnih zločina. Ratna tematika 90-ih godina 20. stoljeća, tretira važno pitanje koje se odnosi na snajpersko djelovanje u Sarajevu od 1992. do 1995. godine. U radu je kroz donesene brojne validne historijske činjenice, ukazano na posljedičnost snajperskog djelovanja po građane Sarajeva. Na navedenu ratnu tematiku nadovezuje se iznimno vrijedan rad koji tretira zločin počinjen na Tuzlanskoj kapiji počinjen 25. maja 1995. godine. Kao i u predhodnim radovima i u ovom radu su donesene relevantne historijske činjenice te predočene detaljne analize vezane za sam događaj, njegovu posljedičnost kao i sudski ishod vezan za ovaj zločin.

U ovom broju časopisa prezentovani su i drugi sadržaji koji se odnose na raznovrsnu i zanimljivu historijsku tematiku. Potrebno je istaći, da se u tematskom pogledu, najveći broj radova odnosi na nova historijska pitanja, koja su sa historiografskog aspekta važna i zanimljiva te su zasnovana na bogatoj historiografskoj osnovi.

U devetom broju časopisa *Historijski pogledi*, u zasebnoj rubrici *Prikazi*, predstavljene su dvije zanimljive historijske publikacije, koje tretiraju zanimljivu historijsku tematiku, koja se odnosi na važna pitanja iz prošlosti Bosne i Hercegovine i šireg okruženja. Pored toga, časopis je tekstualno osnažen i sa dva izvještaja. Jedan, koji se odnosi na realizaciju naučnog projekta Centra za istraživanje moderne i savremene historije Tuzla „Historijski pogledi 2022“, a drugi je vezan za organizaciju naučno-stručne konferencije *Islamska kultura i tradicija u Orašju od sredine 19. stoljeća do danas*, održane u organizaciji Instituta za društvena i religijska istraživanja Tuzla, Medžlis islamske zajednice Orašje, te Muftijstva tuzlanskog.

Kao Redakcija, iskazujemo zadovoljstvo, da su i u ovom devetom broju časopisa *Historijski pogledi*, objavljeni zanimljivi historijski saržaji, koji se odnose na važnu i aktualnu historijsku tematiku. U najvećem broju prezentovanih radova radi se o novim historijskim pitanjima, utemeljenim na bogatoj historiografskoj osnovi i temeljitim i sistematičnim historijskim istraživanjima. To je doprinijelo, da deveti broj časopisa *Historijski pogledi* bude na zavidnoj naučno-historijskoj razinu. U tim nastojanjima, poseban doprinos svojim profesionalnom odnosu dali su autori radova, redakcija i recenzenti te im se ovom prilikom i zahvaljujemo.

Uredništvo

FOREWORD

The ninth issue of the journal *Historical Views*, like the previous one, contains interesting articles that treat a variety of historical topics, related to general, national and local history and demography. In addition to authors from Bosnia and Herzegovina, authors from several European countries published their articles in this issue of the journal: Bulgaria, Poland, Ukraine, Hungary, Macedonia and Kosovo. The works, in addition to being predominantly historical, contain interesting demographic, genealogical, anthropological and other contents. They were created on a rich historiographic basis contained in historical sources of the first order and numerous and diverse reference literature.

The first and most important thematic unit of the journal *Articles* begins with an interesting research paper, which refers to the origin of the inhabitants of the town of Sulica in the municipality of Srebrenica. In addition to genealogical and genealogical topics, it also contains interesting historical data that give a broader historical overview of this place, and treat the origin and life of its population, starting from the middle of the 19th century until the end of the 20th century. Numerous data are being presented to the scientific public for the first time. The work related to the participation of Bosniaks in the uprising of 1921 in western Hungary, as well as the work dealing with the actions of the Russian communist regime in the territory of Ukraine in the period from 1921 to 1923, also bring us new and interesting data. An interesting historical topic also relates to the situation in Spain after the First World War, and is related to the preservation of national priority, based on the example of the leadership of General Primo de Rivera. A comprehensive and thematically rounded review is given in the paper that deals with the question of the role of Slovenes in the anti-fascist struggle in Bosnia and Herzegovina and the construction of the federal foundations of Yugoslavia during the Second World War. Based on historical sources of the first order, the work related to the change of ownership of the waqf in a local community in Bosnia and Herzegovina during the time of socialism (1945-1990) was called. With a lot of new and interesting data, a review is given of the "Gentlemanly Agreement" from 1953, which refers to the emigration of Turks and other Muslim population from Yugoslavia to the Republic of Turkey during the socialist era. The work on the education of Albanians in Yugoslavia from 1945 to the Constitution of 1974 is also related to this period. Interesting content is related to a new research topic, which deals with an important historical question related to the influence of propaganda and diplomacy on the Cold War.

An entire series of works deals with the recent period of Bosnia and Herzegovina's past. In this respect, an important historical content is related to the question of the reflection of the political organization of Bosniaks in Bosnia and Herzegovina on the Bosniaks of Sandžak and the diaspora in 1990-1991.

year. About the circumstances in which the Army of the Republic of Bosnia and Herzegovina was created in 1992, a lot of interesting and new information was brought in a special paper, which helps us to better understand the war and general conditions in Bosnia and Herzegovina at that time. The work *Social-status positions of female veterans of the Army of the Republic of Bosnia and Herzegovina* is a rare historiographical content on the indicated topic. It brings us important data that confirm the role of female veterans, members of the Army of the Republic of Bosnia and Herzegovina in its defense. A thorough and interesting analysis is presented in a paper that deals with the prosecution of war crimes before national courts in the region, in the context of international obligations and the implementation of real politics. Through a detailed analysis of numerous court rulings and other judicial documents, the judicial practice of the courts in the region regarding the prosecution and implementation of war crimes was pointed out. The war theme of the 90s of the 20th century treats an important issue related to *Sniper activity in Sarajevo from 1992 to 1995*. In the paper, through numerous valid historical facts, the consequences of sniper activity on the citizens of Sarajevo were pointed out. The aforementioned war theme is followed by an extremely valuable work that treats the crime committed at the Tuzla Gate on May 25, 1995. As in previous works, relevant historical facts and detailed analyzes related to the event itself, its consequences as well as the judicial outcome related to this crime were presented in this work.

In this issue of the journal, other contents related to various and interesting historical topics are presented. It is necessary to point out that, in the thematic aspect, the largest number of papers refer to new historical issues, which are important and interesting from the historiographical aspect and are based on a rich historiographical basis.

In the ninth issue of the journal *Historical Views*, in a separate section *Reviews*, two interesting historical publications are presented, which treat interesting historical topics, which relate to important issues from the past of Bosnia and Herzegovina and the wider environment. In addition, the journal is textually strengthened with two reports. One, which refers to the realization of the scientific project of the Center for Research of Modern and Contemporary History Tuzla "Historical Views 2022", and the other is related to the organization of the scientific-professional conference *Islamic culture and tradition in Orašje from the middle of the 19th century to the present*, held in the organization Institute for Social and Religious Research Tuzla, Majlis of the Islamic Community of Orasje, and the Mufti of Tuzla.

As the Editorial Board, we express our satisfaction that in this ninth issue of the journal *Historical Views*, interesting historical essays have been published, which relate to important and current historical topics. Most of the papers presented deal with new historical questions, based on a rich historiographical basis and thorough and systematic historical research. This contributed to the ninth issue of the journal *Historical Views* being at an

enviable scientific-historical level. In these efforts, the authors, editors and reviewers made a special contribution to their professional relationship, and we would like to thank them on this occasion.

Editorial Board